

A komplex pedagógia-pszichológia szigorlat tételei 2021-2022

1. A TANULÁS I.

A) A tanulás pszichológiai fogalma, formái (explicit, implicit, kondicionálós, belátós, szociális) és azok pedagógiai következményei. Tanulási stílusok.

F: Hozzon lehetőleg iskolai példát mindegyik tanulási formára. Állapítsa meg saját domináns tanulási stílusát.

Irodalom: ELEKES SZENDE: Pedagógiai pszichológia, Jegyzet

B) Didaktikai alapfogalmak: tanítás, tanulás, ismeret, jártasság, készség, képesség, oktatás, képzés.

F: Vázolja fel egy 6-14 éves gyermek ismeretszerzési, tanulási útvonalát a fenti alapfogalmak mentén.

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; SZABÓ TAMÁS (szerk.): Didaktika Szöveggyűjtemény, Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

2. A TANULÁS II.

A) A gondolkodás fejlődése Piaget szerint.

F: Mutassa be egy-egy példa segítségével az egyes fejlődési szakaszok főbb gondolkodási jellegzetességeit.

Irodalom: ELEKES SZENDE: Fejlesztéslélektan, Jegyzet

B) A nevelés, nevelhetőség, szocializáció kérdése. A tanítás és a tanulás viszonya, összefüggései.

F: Mondjon példát az iskolai szocializációra!

Irodalom: GLOVICZKY ZOLTÁN: Bevezetés a pedagógiába, PPKE, Budapest-Piliscsaba, 2015.; BÁBOSIK ISTVÁN –TORGYIK JUDIT: Az iskola szocializációs funkciói, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2009.

3. AZ OKTATÁS-NEVELÉS CÉLRENDSZERE

A) A személyiségfejlődés folyamata és szakaszai Erikson elméletében. Az egyes szakaszok alapkonfliktusai.

F: A gyermekkori életszakaszokra vonatkozóan hozzon az egyes konfliktusokkal kapcsolatos családi példákat pozitív és negatív megoldásokkal, és mutasson rá a helyes nevelői viselkedésre.

Irodalom: SOMOGYINÉ P.K. : Személyiség és személyiségfejlődés, Jegyzet (aktuálisan letölthető verzió)

B) A nevelés célirányossága, a nevelési cél fogalma, a nevelési célok funkciói és típusai.

F: Meddig kell eljuttatni a tanulókat a Bloom-féle taxonómia szerint ahhoz, hogy tudása tartós legyen?

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CZIKE BERNADETT (szerk.): Bevezetés a pedagógiába. Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

4. AZ OKTATÁS STRATÉGIÁI-A MOTIVÁCIÓ SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A) A motiváció fogalma, fajtái. Jellemezze és példákkal illusztrálja a humánspecifikus (csak emberre jellemző) motívumok két nagy csoportját (extrinzik-intrinzik). Hogyan építsen a pedagógus az önmeghatározás-elmélet által kiemelt három intrinzik motívumra, és miért van ennek jelentősége? Hozzon példákat.

F: Hogyan motiválná a 12 éves gyerekeket egy látszólag nehéz téma, a zsinatok tanításának megismerésére? (Gyűjtsön ötleteket!)

Irodalom: SOMOGYINÉ P.K. : Személyiség és személyiségfejlődés, Jegyzet (aktuálisan letölthető verzió), ELEKES SZENDE: Pedagógiai pszichológia, Jegyzet

B) A tananyag kiválasztása, a tanterv fogalma, értelmezései, tantervi műfajok. A tanulók motiválása. Célközpontú és szabályozáselméleti stratégiák.

F: Jellemezze a hagyományos és az optimális elsajátítási stratégiát! Értelmezze a DIDAKTIKA könyv 254. oldalán levő eloszlási görbékét!

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; SZABÓ TAMÁS (szerk.): Didaktika Szöveggyűjtemény, Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

5. AZ OKTATÁS MÓDSZEREI

A) A kommunikáció formái, axiómái, csatornái, szintjei. Hatékony kommunikáció a konfliktuskezelés során (Gordon)

F: Gyűjtsön példákat olyan konfliktushelyzetekre, melyek kommunikációs problémákból erednek.

Irodalom: ELEKES SZENDE: Szociálpszichológia, Jegyzet, SOMOGYINÉ P.K.: Házasságpszichológia, Jegyzet (fejezet a kommunikációról)

B) Az oktatási módszerek, csoportosításuk, kiválasztásuk szempontjai (előnyeik, hátrányaik, fejlesztési területük). Az új ismeretek közvetítésének, feldolgozásának, a gyakorlásnak, rögzítésnek módszerei.

F: Válasszon egy módszert és fejtse ki részletesen, amelyet alkalmazna a csodák/Jézus egy csodája megismertetésére.

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; SZABÓ TAMÁS (szerk.): Didaktika Szöveggyűjtemény, Pallas Debrecina, Kossuth, Debrecen, 2005.

6. TANULÁSSZERVEZÉS

A) A személyközi kapcsolatok fejlődése. A nevelő (pedagógus) -gyermek kapcsolat sajátosságai. Konfliktusforrások, konfliktusfolyamat, megoldási stratégiák. Hogyan kezeljük a haragot magunkban, és hogyan neveljük az agresszió kezelésére?

F: Mit tenne, ha egy tanuló nem engedelmeskedne az utasításának?

Irodalom: ELEKES SZENDE: Szociálpszichológia, Jegyzet, SOMOGYINÉ P.K. : Személyiség és személyiségfejlődés, Jegyzet (aktuálisan letölthető verzió)

B) A tanítási, tanulási folyamat megszervezése, struktúrája. A szervezési és tanítási problémák megkülönböztetése. A tanulói zavaró viselkedés okai, kezelése.

F: Két tanuló: a) hamar végez a feladatával, utána zavarja a többieket b) nem csinálja meg a feladatát és folyamatosan zavarja a többit Hasonlítsa össze a két esetet pedagógiai szempontból, tárja fel az okokat és határozza meg a tanári feladatokat!

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CZIKE BERNADETT (szerk.): Bevezetés a pedagógiába. Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

7. AZ OKTATÁS SZERVEZÉSI MÓDJAI ÉS MUNKAFORMÁI

A) A csoport jelentősége az ember életében, társas identitás. A csoportalakulás folyamata, szerepek a csoportban. Versengés és kooperáció. Kortárs csoportok.

F: Mire számít, ha az osztályba több új gyerek érkezik? Mire készüljön fel, ha egymást nem ismerő gyerekek táboroztatását kezdi meg?

Irodalom: ELEKES SZENDE: Szociálpszichológia, Jegyzet

B) A hagyományos frontális, és a kooperatív csoportmunka jellemzői, különbségei, eredményei. A csoportos munka típusai; alkalmazásuk kritériumai, előnyei, hátrányai.

F: Egy csoportos munka megszervezésénél milyen megfontolások alapján alakíthatja ki a csoportokat? Az egyes típusok milyen lehetőségeket és/vagy veszélyeket rejthetnek?

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CSAPÓ BENŐ – CSIRIKNÉ CZACHESZ ERZSÉBET – PUKÁNSZKY BÉLA – VIDÁKOVICH TIBOR (szerk.): Neveléstudományi szöveggyűjtemény, JATE Press, Szeged, 1994.; DIANE HEACOX: Differenciálás a tanításban, tanulásban, Szabad Iskoláért Alapítvány, Budapest, 2006.

8. A PEDAGÓGIAI ÉRTÉKELÉS

A) Az énkép, az önismeret, az önértékelés fogalma, fejlődése a nevelés folyamatában. A pedagógus értékelésének, visszajelzéseinek pszichológiai hatásai. A jutalmazás és büntetés pszichológiai hatásai.

F: Milyen módon tudunk javítani egy tanuló negatív önértékelésén? Milyen típusú feladatok alkalmasak a versenyztetésre illetve a kooperációra? Mire figyeljünk és miért?

Irodalom: ELEKES SZENDE: Pedagógiai pszichológia, Jegyzet, ELEKES SZENDE: Szociálpszichológia, Jegyzet, SOMOGYINÉ P.K. : Személyiség és személyiségfejlődés, Jegyzet (aktuálisan letölthető verzió)

B) Ellenőrzés, értékelés, osztályozás. A nevelői magatartási formák, okaik és hatásai.

F: Hasonlítsa össze és jellemezze a szakkör és a versenycsoport hatását az egyéni teljesítményre és az önértékelésre.

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; CZIKE BERNADETT (szerk.): Bevezetés a pedagógiába. Szöveggyűjtemény, Eötvös József Kiadó, Budapest, 1996.

9. A SZEMÉLYISÉG FEJLESZTÉSE

A) Hasonlítsa össze a személyiség dimenzióit leíró Burke-Miranti modellt McAdams modelljével és a Jólét-kerék modellel. Milyen szempontból mutatják be a személyiséget, és mi a fő üzenetük?

F: Melyik tanult személyiségmodellt tartja a leginformatívabbnak önmaga számára? Miért?

Irodalom: SOMOGYINÉ P.K. : Személyiség és személyiségfejlődés, Jegyzet (aktuálisan letölthető verzió)

B) Egyén és közösség a nevelés folyamatában. A család. Az iskola, a diákotthon. A templomi közösség. Az iskolai és családi szocializáció kapcsolata, egymásra épülése. Az együttműködés szükségessége, lehetőségei és nehézségei. A hátrányos helyzetű gyermekek sajátos problémái.

F: Hogyan vonható be az osztály egy kirekesztett gyerek befogadásába?

Irodalom: GLOVICZKY ZOLTÁN: Bevezetés a pedagógiába, PPKE, Budapest-Piliscsaba, 2015.; BÁBOSIK ISTVÁN –TORGYIK JUDIT: Az iskola szocializációs funkciói, EötvösJózsef Könyvkiadó, Budapest, 2009.; MKD 39-58

10. AKÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK

A) A személypercepció fogalma, folyamata, meghatározó tényezői. Torzítások a személyészlelés során. Az önbeteljesítő jóslat (Pygmalion-effektus).

F: Hozzon iskolai példát mindegyik személypercepció csapdához.

Irodalom: ELEKES SZENDE: Szociálpszichológia, Jegyzet

B) A különleges bánásmódot igénylő gyermekek fogalma, csoportosításuk. Speciális tanulási nehézséggel rendelkező tanulók. Az integratív, inkluzív pedagógia. A tehetséges tanulók: tehetségnevelés, tehetségfejlesztés, differenciált oktatás.

F: Hogyan szervezne meg egy –az ünnepekről szóló –órát annak az osztálynak, amelybe a következő tanulók járnak: ⌘Két tanuló nemrég települt át Ukrajnából és kizárólag csak egymás társaságát keresik, ők tanulási nehézségekkel is küzdenek. Az etika/hittanórákat nem zavarják, de láthatóan nem kapcsolódnak be, a zenét viszont nagyon szeretik. Egyikük szépen játszik klarinéton. ⌘Három gyereknek van még, akinek a fő tárgyakból gyenge (2-es, 3-as közötti) az eredménye, de egyikük rajzból, a másik kettő pedig a testnevelésből nyújt kimagasló teljesítményt. ⌘Hat gyerek jár néptánra és közülük négy a népdal kórusnak is tagja. Ők jó tanulók. ⌘Hárman a természettudományi tárgyakból kiválóak. 6 ⌘Öten a történelmet, négyen az irodalmat szeretik a legjobban. Ők sokat olvasnak.

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; GYARMATHY ÉVA: Hátrányban az előny. A szociokulturálisan hátrányos tehetségek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, 2010.; K. NICHOLSON-NELSON: A többszörös intelligencia, Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest, 2007. (25-47. o.)

11. AZ ISKOLAI OKTATÓMUNKA TERVEZÉSE

A) A tanulók és tanulócsoportok milyen pszichológiai sajátosságait kell figyelembe venni az oktató-nevelő munka megtervezésekor? Szedje össze a lehető legtöbb szempontot.

B) A tervezési tevékenység sajátosságai, a tervezés modelljei. A pedagógusok egyéni tervei: tanmenet, tematikusterv, óravázlat.

F: Miben különbözik a célrendszer a tanmenet, a tematikus terv és az óravázlat esetében? Mutassa be egy konkrét példán!

Irodalom: FALUS IVÁN: Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.; KERESZTY ORSOLYA (szerk.): Új utak, szemléletmódok, módszerek a pedagógiában, Kaposvári Egyetem, PFK, Kaposvár, 2008.

12. HITRE NEVELÉS I.

A) Jellemezze a hit fejlődésének Fowler által leírt szakaszait, és emelje ki az ebből következő hitoktatási szempontokat. Példákkal szemléltesse a vallásos ítéletalkotás alakulását Oser-Gmünder elmélete alapján.

Irodalom: HORVÁTH-SZABÓ KATALIN – KÉZDY ANIKÓ – S. PETIK KRISZTINA: Család és fejlődés, Jegyzet, Sapientia, 2007.

BENKŐ ANTAL: A személyiség erkölcsi és vallási fejlődése, in HORVÁTH-SZABÓ Katalin (szerk.): Lélekvilág, PPKE BTK, Piliscsaba, 1998, 11-74.

B) A keresztény pedagógia (alapja, céljai, módszertana, eredményei)

F: Milyen erényeket és hogyan kell fejleszteni a közösségi életre nevelés érdekében?

Irodalom: GRAVISSIMUM EDUCATIONIS, A II. Vatikáni Zsinat deklarációja a keresztény nevelésről; Vatikán, Róma, 1965.; CSANÁD BÉLA: A keresztény nevelés általános alapjai, JEL Kiadó, Budapest, 2004.; SZONTÁGH PÁL: Kompetenciaértelmezés a keresztény pedagógiában, Új Pedagógiai Szemle, 2016/9-12. KÁD 80-87. pont (59-67. o.)

13. HITRE NEVELÉS II.

A) Az istenkép fogalma, összetevői, hatásai. Mire figyeljen a hitoktató?

Irodalom: ROBU MAGDA: Az istenreprezentáció kognitív szempontú vizsgálata, Doktori Értekezés, 2013. 12-20.o.

https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/197809/Robu_Magda_disszertacio_t.pdf?sequence=7&isAllowed=y

B) A keresztény pedagógus (szemlélet, módszertan, etikai kódex, erőforrások).

14. ERKÖLCSI NEVELÉS

A) A morális viselkedés pszichológiai alapjai (az erkölcsi motiváció összetevői, az erkölcsi gondolkodás fogalma, az önkontroll működése). Az erkölcsi gondolkodás fejlődésének fokozatai Kohlberg elméletében

F: Az erkölcsi gondolkodás különböző fejlettségi szintjein lévők hogyan indokolnák az alábbi szabályt: „Válts jegyet a járműre, amivel utazol“?

Irodalom: SOMOGYINÉ P.K: Az erkölcsi fejlődés és nevelés lélektana, Jegyzet, ELEKES SZENDE: Tanulás és fejlődés, Jegyzet

B) A „rejtett tanterv”. Szerepek és szereplők az iskolában. Cigány/roma gyermekek az iskolában.

Irodalom: SZABÓ LÁSZLÓ TAMÁS (szerk.): Bevezetés a tanári mesterségbe, Debreceni Egyetem Kiadó, Debrecen, 2010.; TOMASZ GÁBOR: A rejtett tanterv –fogalom és kutatások, Akadémia, 2006.; SZABÓNÉ KÁRMÁN JUDIT: A magyarországi roma/cigány értelmiség historiográfiája, helyzete, mentális állapota, Gondolat Kiadó, Budapest, 2012.